

NORTH MACEDONIA IS ON THE VERGE OF POLITICAL FRACTURE

Çağdaş Duman

Abstract

The process of evolving the chaotic atmosphere into an economic crisis, which started with the pandemic process, continues to increase its impact in North Macedonia. The administrative crisis in North Macedonia, which has a very cosmopolitan structure in terms of the population it contains, plays a vital role in the acceleration of ethnic and political polarization. The political alliances in North Macedonia follow a proxy policy through their relations with regional and global actors in order to have a say in the administration of the country when this situation is combined with the security concerns created by the Ukraine Crisis. Thus, the polarization that has occurred on a global scale is carried over to the internal politics of North Macedonia. The practice of the Cold War, which has been revived in the region with the Ukraine Crisis, narrows the maneuvering areas of political alliances and drags the country's politics to a deadlock. The uncertainty in the European Union membership process puts the current government in a difficult position both in domestic and foreign public opinion. In the last local elections, eyes were turned to the Internal Macedonian Revolutionary Organization - Democratic Party of Macedonia's National Unity (VMRO-DPMNE), after the opposition won a significant part of the metropolitan cities, especially the capital Skopje. The opposition's calls for early elections and street protests accelerated as its votes increased in opinion polls and it appeared in front of the ruling Social Democratic Union of Macedonia (SDSM). The impact of the Ukraine Crisis on the political balances in the Balkan countries was examined on North Macedonia. In this study, we analyzed the potential for change in North Macedonian politics and the current situation of the opposition.

Keywords: North Macedonia, European Union, Ukraine Crisis, Internal Macedonian Revolutionary Organization - Party of National Unity of Macedonia (VMRO-DPMNE)

SİYASİ KIRILMANIN EŞİĞİNDE KUZHEY MAKEDONYA

Çağdaş Duman*

Öz

Pandemi süreci ile başlayan kaotik atmosferin ekonomik krize evrilme süreci Kuzey Makedonya'da etkisini artırarak devam ettirmektedir. İçinde barındırdığı nüfus açısından oldukça kozmopolit bir yapıya sahip olan Kuzey Makedonya'daki yönetim krizi, etnik ve siyasi kutuplaşmanın ivme kazanmasında önemli rol oynamaktadır. Bu durum, Ukrayna Krizi'nin yaratmış olduğu güvenlik endişeleri ile birleştiğinde Kuzey Makedonya'daki siyasi ittifaklar ülke yönetiminde söz sahibi olmak adına bölgesel ve küresel aktörlerle olan ilişkileri üzerinden bir vekalet siyaseti izlemektedirler. Böylece küresel çapta meydana gelen kutuplaşma Kuzey Makedonya iç siyasetine taşınmaktadır. Ukrayna Krizi ile bölgede yeniden hayat bulan Soğuk Savaş pratiği siyasi ittifakların manevra alanlarını daraltmakla birlikte ülke siyasetini çözümsüzlüğe sürüklemektedir. Kuzey Makedonya'nın Avrupa Birliği üyelik sürecindeki belirsizlik mevcut iktidarı hem iç hem de dış kamuoyunda zor duruma sokmaktadır. Yapılan son yerel seçimlerde başta başkent Üsküp olmak üzere büyükşehirlerin önemli bir kısmını muhalefetin kazanmasıyla gözler Makedon İç Devrimci Örgütü - Makedonya'nın Ulusal Birliği Demokratik Partisi (VMRO-DPMNE)'ne çevrildi. Yapılan kamuoyu yoklamalarında oylarının artması ve iktidardaki Makedonya Sosyal Demokrat Birliği (SDSM)'nin önünde gözükmesiyle muhalefetin erken seçim çağrıları ve sokak protestoları ivme kazandı. Ukrayna Krizi'nin Balkan ülkelerindeki siyasi dengelere olan etkisi Kuzey Makedonya üzerinde incelendi. Bu çerçevede yaptığımız çalışmada Kuzey Makedonya siyasetindeki değişim potansiyelini ve muhalefetin mevcut durumunu analiz edildi.

Anahtar Kelimeler: *Kuzey Makedonya, Avrupa Birliği, Ukrayna Krizi, Makedon İç Devrimci Örgütü - Makedonya'nın Ulusal Birliği Demokratik Partisi (VMRO-DPMNE)*

* Dr., cagdasduman369@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-3512-3070>

Bu makaleye atıf için: Duman, Çağdaş. (2022). Siyasi Kırılmanın Eşiğinde Kuzey Makedonya, SDE Akademi Dergisi, 2(6), 120-138

Giriş

Soğuk Savaş döneminde yıllarca süren çift kutuplu dünya düzeni politikaları, Ukrayna Krizi ile birlikte başta Balkan coğrafyası olmak üzere yeniden yaşam alanı buldu. Rusya'nın Ukrayna'da uyguladığı yayılmacı politikası, bölgedeki fay hatlarını yeniden tetikleyerek yeni bir kamplaşmanın kapılarını araladı. Çin'in Bir Kuşak Bir Yol Projesi ve Biden yönetiminin NATO ve Avrupa Birliği'ni yeniden canlandırma çabaları Balkanlardaki diplomatik ve siyasi gelişmelere ivme kazandı. Pandemi sürecinin getirdiği istikrarsızlık ortamı, Ukrayna Krizi ile birlikte Balkan ülkeleri için ilerlemesi oldukça zor bir konjonktürü meydana getirdi. Yaşanan ekonomik krizin etkisini artırarak devam ettirdiği şu günlerde bölge ülkeleri ciddi bir yönetim krizi ile karşı karşıya. Bu süreçte Kuzey Makedonya'daki gelişmelerin pek çok Balkan ülkesinde karşılığının olması muhtemeldir. Kuzey Makedonya, gerek Balkan coğrafyasının tam ortasında bulunması nedeniyle sahip olduğu jeopolitik konumu, gerekse etnik ve dini açıdan kozmopolit yapısı nedeniyle bir bakıma Balkan coğrafyasının laboratuvarı niteliğindedir. Artan enerji ve gıda fiyatları, etnik fay hatları ve en önemlisi siyasi aktörlere olan güvensizlik, Kuzey Makedonya'nın en önemli sorunlarını oluşturmaktadır.

1. Mevcut Siyasi Tablo

Makedonya Sosyal Demokratlar Birliği (SDSM) ve Makedonya İç Devrimci Örgütü-Makedonya Ulusal Demokratik Birliği (VMRO-DPMNE) liderliğindeki iki koalisyon, Kuzey Makedonya'daki siyasi tabloda öne çıkmaktadır. İktidarı elinde bulunduran Sosyal Demokratlar Birliği, Avrupa Birliği ve NATO ekseninde bir siyasi çizgi benimserken, muhalefetteki VMRO-DPMNE koalisyonu ise Rusya'ya yakın bir politika izlemektedir. 15 Temmuz 2020 tarihinde yapılan son genel seçimlere göre SDSM liderliğindeki "Yapabiliriz İttifakı", 327.408 oyla (%35,89) 46 milletvekiline sahip oldu. VMRO-DPMNE liderliğindeki diğer bir Makedon partisi, "Ayağa Kalk Makedonya İttifakı" 315.344 oyla (%34,57) Meclis'te 44 sandalye kazandı. Ülkedeki en büyük Arnavut partisi olan

Demokratik Birlik Bütünleşme Birliği (BDI), 104 bin 587 oyla (%11,48), 15 milletvekili, Arnavutlar İçin İttifak ve Alternativa partilerinin ittifakı, 81 bin 620 oy (%8,95), 12 milletvekili, Sol (Levica) Parti 37 bin 426 oy (%4,1), 2 milletvekili ve 13 bin 930 oyla Arnavut Demokrat Partisi (PDSH) (%1,53), 1 milletvekili mecliste temsil edildi. SDSM liderliğindeki “Yapabiliriz İttifakı”nda diğer partilerin yanı sıra Türk Hareket Partisi (THP) ve Türk Demokrat Partisi (TDP) de yer aldı ve bu seçimlerde birer milletvekili kazandılar. Yeni kurulan kabinede SDSM 11, BDI 6, BESA Hareketi ve Liberal Demokrat Parti bir bakanlık ile temsil edildi. Başbakan Zoran Zaev liderliğindeki yeni kabine meclisten güvenoyu aldı (Fazlagikj & Abdula, 2020).

İkinci turu 31 Ekim 2021 tarihinde yapılan yerel seçimleri Zoran Zaev öncülüğündeki iktidar açısından büyük bir yenilgiyle sonuçlandı. Muhalefetteki VMRO-DPMNE koalisyonu elindeki belediye sayısını 5'ten başkent Üsküp dahil olmak üzere 42 belediyeye çıkartırken iktidar partisinin adayları ise elinde bulundurduğu 57 belediyenin çok önemli bir kısmını kaybederek sadece 16 belediye kazanabildi (Balkan News, 2021). Başbakan Zaev ise aldığı yenilginin ardından hem başbakanlıktan hem de SDSM parti başkanlığından istifa ettiğini duyurdu. Zaev'in istifası VMRO-DPMNE liderliğindeki muhalefetin güven oylaması için yaptığı baskıdan kurtulan kırılğan iktidar çoğunluğunda istikrarsız bir duruma yol açtı (Marusic, 2021). Parlamentoda yapılan müzakereler sonucunda o zamana kadar muhalif kanatta olan Alternativa partisinin 4 milletvekili, mevcut hükümete verdiği destekle güven oylamasında parlamentoda çoğunluk olmasında ve psikolojik üstünlüğün mevcut iktidara geçmesinde etkili oldu (Marusic, 2021). Zaev resmi olarak SDSM başkanlığından istifa ettikten sonra hükümetin Alternativa ile yaptığı müzakerelerde önemli rol oynayan Dimitar Kovachevski, 12 Aralık 2021 tarihinde parti içi seçimlerini kazandı. Akabinde ise Zaev'in yerini alarak 17 Ocak 2022 tarihinde yemin etti (Stamouli, 2021).

Kuzey Makedonya Meclisi'nde 108 milletvekilinin katıldığı oturumda, 62 evet, 46 hayır oyu ile Makedonya Sosyal Demokratlar Birliği (SDSM)

Genel Başkanı Dimitar Kovaçevski tarafından kurulan yeni hükümet onaylandı (Balkan News, 2022a). Kurulan yeni hükümet; SDSM, Liberal Demokratik Partisi (LDP) ve Arnavut kökenli Demokratik Bütünleşme Birliği (BDİ) ve Alternativa partilerinden oluşmaktadır (Yeniçağ Gazetesi, 2022). Arnavutların Kuzey Makedonya siyasetindeki etkisi toplam nüfus içindeki oranlarının çok daha ötesindedir. Ülke siyasetindeki bu iki ittifakın iktidara gelmesi, Arnavut Partileri ile kurdukları koalisyona bağlıdır. Başka bir ifadeyle, Kuzey Makedonya siyasetindeki altın hisse Arnavut partilerinin elindedir. Arnavut partilerinin özellikle ABD ile çok yakın bağları vardır ve bu partiler bu ilişkiyi gizlememektedir (Yusuf Emin Youtube Kanalı, 2020). Kabinede bulunan 20 bakanın 10 tanesi Arnavut kökenlidir. Dışişleri, Ekonomi ve Diaspora Bakanlıkları gibi stratejik öneme sahip bakanlıkların Arnavut kökenlilere verilmesi, Kuzey Makedonya'nın geleceğinin şekillenmesinde oldukça etkili olacaktır. Hükümette yer alan Arnavut bakanların ağırlığına ek olarak yapılan koalisyon protokolüne göre Başbakan Dimitar Kovaçevski, hükümetin görev süresinin bitmesine 100 gün kala başbakanlığı BDİ'den bir milletvekiline devredecektir. Böylece BDİ'nin 2020 seçimlerindeki "İlk Arnavut Başbakan" sloganı da hayata geçmiş olacak. Arnavut cephesinden yapılan analizler doğrultusunda, yeni kurulan hükümette Arnavutların aldığı pozisyonla birlikte devlet kurumlarında Arnavutlar, Makedonlara nazaran daha fazla mevkiye sahip olacaktır (Albayrak, 2022).

2. Mevcut Hükümetin Avrupa Birliği Çıkmazı

Balkan coğrafyası, etnik ve dini açıdan pek çok farklılığı bir arada barındırması, gün geçtikçe artan jeopolitik önemi ve tarihi pozisyonu itibarıyla Avrupa Birliği açısından sosyo-politik ve ekonomik açıdan oldukça önemli bir coğrafyadır. Balkanların bu konumu nedeniyle Avrupa Birliği dışındaki bölgesel ve küresel aktörlerin de ilgi alanına girmiştir. Halihazırda güç dengeleri bölge ülkelerinin Avrupa Birliği sürecinde de etkili olmaktadır. Kuzey Makedonya'nın mevcut hükümetinin hem iç hem de dış politikasındaki en önemli argümanı Kuzey Makedonya'nın Avrupa Birli-

ği'ne tam üyeliğidir. Hem Avrupa Birliği yanlısı politikalar izleyen Makedonya Sosyal Demokratlar Birliği, hem de ABD ile tarihten beri iyi ilişkileri bulunan Makedonya Arnavutları'nın oluşturduğu konsensüs, Avrupa Birliği'ne tam üyelik konusunda önemli girişimlerde bulundu. Ukrayna Krizi ile daha fazla tartışmalı bir hal alan Avrupa Birliği Genişleme Süreci ve Rusya tehdidine karşı NATO'nun Balkanlardaki varlığını fırsat bilen Kuzey Makedonya hükümeti bu süreçte proaktif bir dış politika izledi. Dışişleri Bakanı Bujar Osmani, Rusya'nın Donetsk ve Luhansk'ı tanımasını şiddetle kınadı (Republica English, 2022a). Bu süreçte Kosova'nın NATO üyeliğini destekleyeceğini açıklayan Osmani, aynı zamanda Kuzey Makedonya'nın ertelenen Avrupa Birliği üyeliğini görüşmek üzere Avrupa Birliği'nden mevkidaşlarıyla bir araya geldi (Republica English, 2022b). Bulgaristan Başbakanı Kiril Petkov'un Kuzey Makedonya'nın Avrupa Birliği'ne üyelik sürecine vetoyu kaldıracağını belirtmesinin ardından hükümet ortaklarından "Böyle Bir Halk Var" partisi lideri Slavi Trifonov, koalisyonundan çekildiklerini belirtti. Trifonov, Bulgaristan'ın talepleri karşılanmadan vetoyu kaldırmanın milli ihanet olacağını söyledi (Balkan News, 2022b). Bulgaristan Meclis Başkanı ise Kuzey Makedonya'ya karşı vetonun yürürlükte kalacağını duyurdu (Republica English, 2022c). Gelinen noktada Kuzey Makedonya Cumhurbaşkanı Pendarovski, öngörülebilir gelecekte Avrupa Birliği perspektifinin ne yazık ki sona erdiğini belirtti (Republica English, 2022d).

3. Ukrayna Krizi'nin Ekonomik Yansımaları

Ukrayna Krizi ile birlikte petrol ve doğal gaz fiyatlarındaki artış ve öngörülemezlik tüm dünyada başta gıda fiyatları olmak üzere yüksek enflasyon ve hayat pahalılığı ile sonuçlandı. Bu durumdan en fazla etkilenen ülkelerin başında ise Balkan ülkeleri gelmektedir. Avrupa Birliği Enerji Ajansı verilerine göre; Kuzey Makedonya, Bosna Hersek doğal gaz bakımından %100 Rusya'ya bağımlı ülkeler arasındadır. Yine bölge ülkelerinden Sırbistan'ın Rus doğal gazına bağımlılığı %89, Bulgaristan da ise bu oran %77 seviyesindedir (Free Press, 2022). Bu ülkelerden Bulgaristan, Aralık ayı

sonunda Rusya ile sona erecek doğal gaz anlaşmasını yenilemeyeceğini beyan ederken, Sırbistan (Ntv, 2022) ve Bosna Hersek (Sarajevo Times, 2022) ise Rusya ile anlaşma yeniledi Kuzey Makedonya ise Rusya ile olan yüksek bağımlılığı ile ilgili herhangi bir adım atamazken yenilenebilir enerjiye geçiş ve enerji alternatiflerini çeşitlendirme üzerine sonuç alan herhangi bir politika üretmedi. Ukrayna Krizi'nin patlak verdiği ilk günlerde akaryakıt fiyatlarında indirim göden hükümet, bu politikalarını uzun süre sürdüremedi ve akaryakıt fiyatlarına defalarca zam yapmak zorunda kaldı. Son yapılan zamlarla birlikte akaryakıtın litresi 95 dinara yükseldi (Republica English, 2022e). Hükümet, kurumlara önümüzdeki yedi ay içinde elektrik tüketiminin de %15 oranında azaltma talimatı verdi. Kuzey Makedonya'da elektrik tasarrufu önlemlerinin uygulanmasına başlandı ve elektrik ve termal enerji için olağanüstü hal ilan edildi (Al Jazeera, 2022). Hükümetin akaryakıt fiyatlarını kontrol edememesinin paralelinde gıda fiyatlarında yapmış olduğu indirimler de kalıcı olmadı. Mart ayında Parlamento, Hükümet tarafından önerilen, temel gıda maddelerindeki KDV'yi %5'ten %0'a indiren ve akaryakıt üzerindeki tüketim vergisini azaltan önlemleri kabul etti. Ancak üst üste yapılan zamlarla birlikte istatistiklere göre, Nisan ayında perakende fiyatları %11'den fazla arttı ve enflasyon %10,5'e ulaştı (Republica English, 2022f). Geline nokta başta tahıl ürünleri olmak üzere pek çok temel gıda maddesinde Kuzey Makedonya'nın Sırbistan'a olan bağımlılığı günden güne artmaktadır (Republica English, 2022g).

4. Muhalefetin Durumu: Makedon İç Devrimci Örgütü - Makedonya'nın Ulusal Birliği Demokratik Partisi (VMRO-DPMNE)

Kuzey Makedonya'daki mevcut muhalefet VMRO-DPMNE'nin köklerine baktığımızda kendisini ulusal bağımsızlıktan yana, egemen devleti benimseyen ve ekonomik kalkınmacılığı temel felsefe haline getirmiş bir siyasi hareket olarak tanımlamaktadır. Ancak Parti, bu öncelikleri ile beraber toplumsal değerler ve ahlak konularına da önemle vurgu yapar. Gelenek ve aidiyetler, aile yapısı ve dini değerlere yönelik hassasiyetleri ne-

deniyle kendisini Avrupa Hristiyan Demokrat geleneğine dayandırmaktadır. Söz konusu karakteristik yapısı ile VMRO-DPMNE, kendisini muhafazakâr bir hareket olarak tanımlarken Kuzey Makedonya siyasetinin ana akımı ve merkezi olmaya talip bir siyasi oluşum olduğunu iddia etmektedir (VMRO-DPMNE Resmi İnternet Sitesi, 2021). Arkasındaki toplumsal destek ve Kuzey Makedonya'daki merkez siyasetin merkezini teşkil eden iki odaktan birisi olması nedeniyle VMRO-DPMNE, merkez sağ bir parti olarak değerlendirilebilir. Ayrıca Kuzey Makedonya'nın kendi iç dinamikleri göz önünde bulundurulduğunda aldığı oy oranı ve temsil kabiliyeti ile birlikte bir kitle partisi görüntüsü vermektedir. Kuzey Makedonya'daki protestolarda göstermiş olduğu performans bu durumu doğrular niteliktedir. VMRO-DPMNE, Kuzey Makedonya'da Makedon ulus inşa sürecinin temsilciliği iddiasını sürdürmektedir. Savunduğu milliyetçilik anlayışını Makedon ulusçuluğu olarak değerlendirmek mümkündür. Bu nedenden dolayı VMRO-DPMNE'yi milliyetçi söylemler kullanan popülist bir merkez sağ parti olarak değerlendirmek mümkündür (Petkovski 2015, p. 51)

Kuzey Makedonya'nın mevcut siyasi işleyişinde "Ayağa Kalk Makedonya İttifakı" olarak seçimlere katılan ve iktidar partisini bir puan gerisinde seçimleri tamamlayan VMRO-DPMNE, mecliste 120 sandalyenin 44'ünü kazanarak ana muhalefet konumuna geldi. VMRO-DPMNE, 31 Ekim 2021 tarihinde yapılan yerel seçimlerde, başta başkent Üsküp olmak üzere pek çok büyük şehri bünyesine katarak Kuzey Makedonya siyasetindeki özgül ağırlığını artırdı. Ukrayna Krizi ve ekonomik göstergelerdeki olumsuz gelişmeler, söz konusu siyasi bloğun hükümete karşı eleştiri dozunu artırdığı bir sürece tanıklık etmemize sebep olmaktadır. VMRO-DPMNE'nin Rusya ile olan ilişkileri ise oldukça dikkat çekicidir. Rusya'ya bağlı bir oligark olan Ivan Savvidis, ülkedeki sokak muhalefetine destekleyen figürlerden birisi olarak biliniyor (Clapp, 2018). Yine Kuzey Makedonya'nın en büyük futbol kulüplerinden Vardar'ın yakın zamana kadar sahibi olan bir diğer Rus oligark Sergei Samsonenko aynı zamanda siyasi bir figür olarak Kuzey Makedonya siyasetinde boy göstermektedir. Savvidis'in aksine Rus iş dünyasında düşük bir profile sahip olan Samsonenko, 2006 yılında aniden Makedonya'ya taşınmış ve yükselen bir figür haline gelmiştir. Samsonenko'nun VMRO-VPMNE'nin içerisinde çeşitli

hiziplerle yakın ilişki içerisinde olduğu ve seçim kampanyalarına destek verdiği bilinmektedir (Zakharov, 2017).

Yaşanılan ekonomik krizle birlikte mevcut hükümete karşı eleştirilerin dozunu artıran VMRO-DPMNE sözcüsü Marija Miteva, Kuzey Makedonya'nın büyük bir enerji krizi ve büyüyen bir gıda tedarik kriziyle karşı karşıya olduğunu belirterek, SDSM'nin krizlerimizin yaratıcısı olduğunu ve tüm suçu dış etkenlere, Rusya'ya ve Ukrayna'daki olaylara yükleyemeyeceklerini belirtti (Republica English, 2022h). VMRO-DPMNE Yürütme Komitesi, hükümeti, gaz fiyatlarındaki benzeri görülmemiş artış göz önüne alındığında, tüketim vergisini acilen yüzde 50 oranında düşürmeye çağırıyordu. Muhalefet partisi ayrıca gıda ve ısınmaya yönelik katma değer vergisinin kaldırılması ve 2022'nin geri kalanında enerji için KDV vergisinin yüzde 5'e düşürülmesi çağrısında bulunuyor (Republica English, 2022ı). Kuzey Makedonya'nın gıda bakımından her geçen gün daha fazla Sırbistan'a bağımlı olduğu bir süreçte Sırbistan'ın ileride uygulaması muhtemel bir gıda diplomasisinin Kuzey Makedonya iç kamuoyunda bir karşılığının olma ihtimali oldukça yüksek.

Kuzey Makedonya'da Muhalefetin Düzenlediği Protestolar

Kaynak: TRT World, (18 June 2022), North Macedonia's opposition calls for early elections in rally, <https://www.trtworld.com/europe/north-macedonia-s-opposition-calls-for-early-elections-in-rally-58106>, (Date Accessed: 30 June 2022)

Erken seçim çağrılarına hız veren VMRO-DPMNE yetkilileri, tüm Kuzey Makedonya vatandaşlarını 18 Haziran'da Hükümet binası önündeki kitlesel protestoya katılmaya ve siyasi, ekonomik ve ulusal krizin çözümü için erken parlamento seçimleri talep etmeye çağırdı (Republica English, 2022i). Kendisini Hristiyan Demokrat olarak tanımlayan VMRO-DPMNE yetkilileri artan ekonomik krize vurgu yapmakla birlikte dini söylemleri de sıklıkla kullanıyor. Geçtiğimiz günlerde Ohri Başpiskoposu Stefan ile İstanbul Başpiskoposu Bartholomeos'un İstanbul'da gerçekleştirdiği ayin vesilesiyle VMRO-DPMNE lideri Hristijan Mickoski, kilisenin kimlik tanımı için temel alınan önemli sütunlardan birisi olduğu ve güçlü bir kilise yapısının Kuzey Makedonya'nın istikrarına katkı sunduğunu belirtti (Republica English, 2022j). Bu durum yaklaşan seçimlerle birlikte muhalefetin dini söylemlere başvurmadaki potansiyelini gözler önüne seriyor.

Rusya ile çok yakın ilişkileri olan VMRO-DPMNE, son zamanlarda Avrupa Birliği yetkilileri ile temas halinde. VMRO-DPMNE lideri Hristijan Mickoski, partinin genel başkan yardımcıları Aleksandar Nikoloski ve Timco Mucunski ile birlikte geçtiğimiz pazartesi günü Avrupa Parlamentosu Milletvekili Marion Walsman ve Avrupa Birliği Makedonya Delegasyonu Karma Parlamento Komisyonu Başkan Yardımcısı Daniel Braun ile bir araya geldi. Yaptığı hamlelerle mevcut iktidarın zayıflamasıyla birlikte hem içeride hem de dışarıda daha görülür hale gelen VMRO-DPMNE, yapılan kamuoyu yoklamalarında üstünlüğü ele geçirdiği görülüyor. Makedonya Uluslararası İşbirliği Merkezi'nin (MCIC) yaptığı son kamuoyu yoklaması sonrasında VMRO-DPMNE, SDSM karşısında bu güne kadar yapılan kamuoyu yoklamalarında ilk defa farkı bu kadar açtı. Bu kamuoyu yoklamasında VMRO-DPMNE'nin oy oranı %20,7 olarak gözükürken, iktidardaki SDSM'nin oy oranı ise %14,6'da kaldı (Republica English, 2022k).

Sonuç

Kuzey Makedonya'nın Avrupa Birliği sürecinin önemli ölçüde tıkanması mevcut hükümetin ABD'ye daha fazla yakınlaşmasıyla sonuçlandı.

Özellikle Sırbistan'ın başını çektiği ve Arnavutluk ve Kuzey Makedonya'yı kapsayan Açık Balkan Girişimi ABD tarafından açık bir şekilde desteklenmektedir. Ancak gerek ABD ile olan yakınlaşmanın gerekse Açık Balkan Girişiminin Avrupa Birliği'ne tam üyelik perspektifinin yerini tutmayacağı açıktır. ABD ile geliştirilecek olan özel ilişki biçimi, tıpkı Arnavutluk'ta olduğu gibi, bu ülkenin yeni askeri talepleri ile sonuçlanabilir. Özellikle Ukrayna Krizi ile birlikte Balkan coğrafyasında askeri varlığını artırmak isteyen ABD, bu durumu bir fırsata çevirerek Kuzey Makedonya'da askerî açıdan yeni hamleler yapabilir. Ülkede etkisini giderek artıran enflasyon ve hayat pahalılığı ise çözüm bekleyen bir diğer mesele. Doğal gaz açısından tamamen Rusya'ya bağımlı olan Kuzey Makedonya'nın önümüzdeki süreçte bu sorunun çözümüne yönelik ne gibi katkılar sunacağı merak konusu. Ancak mevcut hükümetin ABD ile yakınlaşması halinde Rusya'nın doğal gaz enstrümanını kullanması Kuzey Makedonya'daki siyasi dengeleri değiştirme potansiyeli mevcuttur. Toplumun önemli kesimleri hükümetin açıkladığı enflasyon oranlarına inanmıyor ve gerçek enflasyonun %50'nin üzerinde olduğuna dair bir inanış mevcuttur. Bu durumun daha da kötüleşmesi durumunda kitlesel gösteriler ve sokak hareketleri ivme kazanabilir ve ülkedeki etnik fay hatları tetiklenebilir. Böyle bir durumda ise tıpkı Bosna Hersek'te olduğu gibi NATO ve ABD başta olmak üzere Kuzey Makedonya'daki askeri varlıklarını artırmak için bu durumu bir fırsat olarak göreceklendir.

Kuzey Makedonya'da oluşan bu kırılğan tablo karşısında mevcut ana muhalefet VMRO-DPMNE sokak gösterilerini her geçen gün artırarak devam ediyor. VMRO-DPMNE lideri Hristijan Mickoski demokrasi ve sokak yoluyla değişime doğru ilerlediklerini belirterek erken seçim çağrılarını gün geçtikçe artırmaya başladı. Yerel seçimlerden sonra kazandığı büyükşehirler ile iç kamuoyunda görünürlüğünü artıran muhalefet, Mickovski'nin geçtiğimiz günlerde Avrupa Parlamentosu'ndan milletvekilleri ile görüşerek dış dünyada da bir meşruiyet arayışında olduğu görülüyor. Söz konusu diplomatik görüşmelerin ne kadar etkili olacağı merak konusudur. Ancak Avrupa Birliği'nin olası bir iktidar değişikliğinde Kuzey Makedonya'yı kaybetmek istemediği açık bir şekilde gözüküyor. Muhalefetin kitle-

leri meydanlara çağırıldığı şu günlerde Arnavut orijinli Alternative partisi Milletvekili İskender Recepti'nin partiden ayrılması zamanlama açısından oldukça manidardır. Yeni istifaların olması durumunda Kuzey Makedonya bir erken seçimle karşı karşıya kalabilir. Mevcut muhalefetin ise bölgesel ve küresel denklemler açısından nasıl bir strateji isteyeceği Kuzey Makedonya'nın geleceğini tayin edecek en önemli faktördür.

Kuzey Makedonya siyasetinin Avrupa Birliği ve Rusya ekseninde iki kutba sıkıştığı ve taraflar arasındaki gerilimin giderek arttığı şu günlerde Türkiye'nin bölgedeki tutumu Kuzey Makedonya'nın istikrarı açısından son derece önemlidir. Özellikle son yıllarda bölgede yürüttüğü aktif dış politika ile Türkiye, Kuzey Makedonya açısından bir üçüncü seçenek olabilir. Ukrayna Krizi'nde üstlenilen rol, Bosna Hersek'te tarafları bir araya getirerek gösterilen tutum, birbirlerini diplomatik olarak tanımayan Sırbistan ve Kosova gibi iki ülkeyle aynı anda derinleştirilebilen ilişkiler Türkiye'yi diplomatik açıdan bir çekim merkezi yapabilir. Türkiye'nin tarihsel bağlarının çok güçlü olduğu Kuzey Makedonya Arnavutları bu açıdan bir fırsat olabilir. Başkent Üsküp'te rastlanılan Arnavut esnafın neredeyse tamamı Türkçe konuşabilmekte ve Türkiye'ye yönelik olumlu hava Üsküp sokaklarında açık bir şekilde görülebilmektedir. Ayrıca Türkiye'nin başta Kuzey Makedonya ve Sırbistan olmak üzere bölge ülkeleri ile ticaret hacmi her geçen gün artmaktadır. Bu çerçevede Açık Balkan İnisiyatifi'ndeki ülkeler gibi bir Balkan ülkesi ve Avrupa Birliği'ne aday ülke statüsü olan Türkiye, önümüzdeki süreçte bu inisiyatife katılma konusunda girişimlerde bulunarak Kuzey Makedonya'nın ekonomik ve siyasi istikrarına katkıda bulunabilir.

Kaynakça

Al Jazeera, (1 September 2022). Sjeverna Makedonija Uvela Mjere Štednje Ī Vanredno Stanje Za Energente, <https://balkans.aljazeera.net/videos/2022/9/1/sjeverna-makedonija-uvela-mjere-stednje-i-vanredno-stanje-za-energente>, (Date Accessed: 2 September 2022).

Balkan News, (2 Kasım 2021). “Kuzey Makedonya’da Belirsizlik Hâkim”, <https://www.balkannews.com.tr/kuzey-makedonya/kuzey-makedonyada-belirsizlik-hakim-h1535.html>, (Erişim Tarihi: 5 Haziran 2022).

Balkan News, (9 Haziran 2022b). “Bulgaristan’da Kuzey Makedonya Kaynaklı Hükümet Krizi”, <https://www.balkannews.com.tr/balkanlar/bulgaristanda-kuzey-makedonya-kaynakli-hukumet-krizi-h3353.html>, (Erişim Tarihi: 13 Haziran 2022).

Balkan News, (17 Ocak 2022a). “Kuzey Makedonya’da Yeni Hükümet Kuruldu, Balkan News <https://www.balkannews.com.tr/kuzey-makedonya/kuzey-makedonyada-yeni-hukumet-kuruldu-h2146.html>, (Erişim Tarihi: 6 Haziran 2022).

Clapp, A. (5 January 2018). From Russia with Love: The New Greek Oligarchy. The American Interest, <https://www.the-american-interest.com/2018/01/05/new-greek-oligarchy/> (Date Accessed: 13 July 2022).

Fazlagikj, A. & Abdula, F. (16 Temmuz 2020). Kuzey Makedonya’da Erken Genel Seçimin Sonuçları Açıklandı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/kuzey-makedonyada-erken-genel-secimin-sonuclari-aciklandi/1913214>, (Erişim Tarihi: 10 Haziran 2022).

Free Press, “ACER: Kuzey Makedonya, Bosna Hersek ve Moldova En Çok Rus Gazına Bağımlı”, <https://www.slobodenpecat.mk/tr/acer-severna-makedonija-bih-i-moldavijanajzavisni-od-ruskiot-gas/>, (Erişim Tarihi: 5 Haziran 2022).

Hakan Albayrak, (18 Ocak 2022). Makedonya Hükümetinde Arnavut Fırtınası, <https://www.karar.com/yazarlar/hakan-albayrak/makedonya-hukumetinde-arnavut-firtinasi-1591882>, (Erişim Tarihi: 10 Şubat 2022).

Nektaria Stamouli, (13 December 2021). Dimitar Kovachevski On Course To Become North Macedonia's New Prime Minister, Politico, <https://www.politico.eu/article/kovachevski-north-macedonia-new-prime-minister/>, (Erişim Tarihi: 3 Haziran 2022).

Ntv, (29 Mayıs 2022). "Sırbistan ve Rusya Doğalgaz Konusunda Anlaştı", <https://www.ntv.com.tr/dunya/sirbistan-ve-rusya-dogalgaz-konusunda-anlasti,7bMwB6swiU-hN23LK6mMgw>, (Erişim Tarihi: 8 Haziran 2022).

Petkovski, L., (2016) Authoritarian Populism And Hegemony: Constructing 'The People' In Macedonia's İlliberal Discourse, Contemporary South Eastern Europe. 3 (2), pp. 44-66.

Republica English (21 February 2022a). "Bujar Osmani Strongly Condemns Russia's Recognition of Donetsk and Luhansk", <https://english.republika.mk/news/macedonia/bujar-osmani-strongly-condemns-russia-as-recognition-of-donetsk-and-luhansk/>, (Date Accessed: 13 July 2022).

Republica English (29 May 2022f). "New Rise in Prices of Basic Foodstuffs", <https://english.republika.mk/news/economy/new-rise-in-prices-of-basic-foodstuffs/>, (Date Accessed: 12 June 2022).

Republica English, (21 March 2022b). "Foreign Minister Osmani Meets With EU Counterparts To Discuss Macedonia's Stalled EU Accession", <https://english.republika.mk/news/macedonia/foreign-minister-osmani-meets-with-eu-counterparts-to-discuss-macedonias-stalled-eu-accession/>, (Date Accessed: 13 July 2022)

Republica English, (12 July 2022j). "Mickoski: The Church is One Of The Important Pillars On Which Our Identity Recognition is Based", <https://english.republika.mk/news/macedonia/mickoski-the-church-is-one-of-the-important-pillars-on-which-our-identity-recognition-is-based/>, (Date Accessed: 13 July 2022).

Republica English, (12 July 2022k). "The Government Didn't Meet The Expectations Of The Citizens: Biggest Advantage of VMRO-DPMNE So Far, SDSM Lags Behind By 6.1%", <https://english.republika.mk/news/>

macedonia/the-government-didnt-meet-the-expectations-of-the-citizens-biggest-advantage-of-vmro-dpmne-so-far-sdsm-lags-behind-by-6-1/, (Date Accessed: 13 July 2022).

Republica English, (21 March 2022g). “The Government Plans to Allow Traders to Export The Grain it Secured from Serbia for Profit”, <https://english.republika.mk/news/economy/the-government-plans-to-allow-traders-to-export-the-grain-it-secured-from-serbia-for-profit/>, (Date Accessed: 13 July 2022).

Republica English, (22 May 2022c). Bulgarian Parliament Speaker announces that the veto against Macedonia will stay in place, <https://english.republika.mk/news/macedonia/bulgarian-parliament-speaker-announces-that-the-veto-will-stay-in-place/>, (Date Accessed: 10 July 2022).

Republica English, (29 May 2022i). “Nikoloski Urges Citizens To Join 18 June Protest For Early Parliamentary Elections And A Way Out Of The Crisis”, <https://english.republika.mk/news/macedonia/nikoloski-urges-citizens-to-join-18-june-protest-for-early-parliamentary-elections-and-a-way-out-of-the-crisis/>, (Date Accessed: 13 July 2022).

Republica English, (30 May 2022d). “Pendarovski says EU perspective in the foreseeable future is unfortunately over”, <https://english.republika.mk/news/macedonia/pendarovski-says-eu-perspective-in-the-foreseeable-future-is-unfortunately-over/>, (Date Accessed: 10 July 2022).

Republica English, (30 May 2022e). “New Fuel Prices in Macedonia”, <https://english.republika.mk/news/economy/new-fuel-prices-in-macedonia/>, (Date Accessed: 11 June 2022).

Republica English, (8 March 2022h). “VMRO: SDSM Can’t Blame The Multiple Crises It Caused On The War In Ukraine”, <https://english.republika.mk/news/macedonia/vmro-sdsm-cant-blame-the-multiple-crises-it-caused-on-the-war-in-ukraine/>, (Date Accessed: 13 July 2022).

Republica English, (8 March 2022i). “VMRO Calls For A Major Reduction In The Fuel And Food Taxes”, <https://english.republika.mk/news/economy/vmro-calls-for-a-major-reduction-in-the-fuel-and-food-taxes/>, (Date Accessed: 13 July 2022).

Sarajevo Times, (1 June 2022). “Bosnia Herzegovina Gas Supplier signs Agreement with Russian Gazprom”, <https://sarajevotimes.com/bih-gas-supplier-signs-agreement-with-russian-gazprom/>, (Date Accessed: 10 June 2022).

Sinisa Jakov Marusic, (12 November 2021). North Macedonia Govt Survives Threat, Hints at Boosting Majority, Balkan Insight <https://balkaninsight.com/2021/11/12/north-macedonia-govt-survives-threat-hints-at-boosting-majority/>, (Erişim Tarihi: 1 Haziran 2022).

Sinisa Jakov Marusic, (6 December 2021). North Macedonia Govt Solidifies Majority, Adding New Coalition Partner, Balkan Insight, <https://balkaninsight.com/2021/12/06/north-macedonia-govt-solidifies-majority-adding-new-coalition-partner/>, (Erişim Tarihi: 1 Haziran 2022).

VMRO-DPMNE Resmi İnternet Sitesi, <https://www.vmro-dpmne.org.mk/index.php/organizacija/sovet-na-veterani>, (Erişim Tarihi: 30 Mart 2022)

Yeniçağ Gazetesi, (17 Ocak 2022). Kuzey Makedonya’da yeni hükümet güvenoyu aldı, Yeniçağ Gazetesi, <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/kuzey-makedonyada-yeni-hukümet-guvenoyu-aldi-500673h.htm>, (Erişim Tarihi: 10 Haziran 2022).

Yusuf Emin Youtube Kanalı. (2020). Kuzey Makedonya Seçim Özel - 4.Bölüm (2. Kısım), https://www.youtube.com/watch?v=d97vrlIrx-FE&ab_channel=YusufEmin. (Erişim Tarihi: 1 Haziran 2022).

Zakharov, A. (2017). Расследование РБК: Как Россиянин Стал Самым Богатым Человеком Македонии. RBC, <https://www.rbc.ru/magazine/2017/10/59c2aa029a79473e38382464>, (Date Accessed: 13 July 2022).

Extended Summary

The political and economic uncertainty in the Balkan geography rose to a high level as the security concerns created by the Ukraine crisis combined with the economic problems that deepened with the pandemic. North Macedonia is one of the countries most impacted by the latest developments, due to its geopolitical location and demographic structure. In the parliamentary arithmetic that emerged as a result of the elections organized on 15 July 2020 in North Macedonia, the alliance led by the current ruling party, the Social Democratic Union of Macedonia (SDSM), has 46 deputies in the 120-member parliament, the main opposition Macedonian Internal Revolutionary Organization - Democratic National Union of Macedonia Party (VMRO-DPMNE) is represented by 44 deputies, and the coalition formed by Albanian parties is represented by 12 deputies. The remaining seats are divided among the various parties. SDSM formed the government as a result of its coalition with Albanian parties and VMRO-DPMNE became the main opposition. However, the local elections held on October 31, 2021, had a heavy toll on the ruling wing. VMRO-DPMNE has won many metropolitan municipalities, including the capital city of Skopje, increasing the number of municipalities it owns from 5 to 42. On the other hand, SDSM was able to win only 16 of the 57 municipalities it held before the elections. After the heavy defeat, Prime Minister Zaev resigned as both prime minister and SDSM party chairman positions. Dimitar Kovachevski, his successor, agreed with the Albanian parties and formed the new government. The new government was established by SDSM, Liberal Democratic Party (LDP), Democratic Union for Integration (BDI), and Alternativa. 10 of the 20 ministers in the cabinet are of Albanian origin.

The current government in North Macedonia has always followed a policy in line with the European Union and has repeatedly expressed its goals for full membership. The ruling partner Albanian parties have long had a history of strategic cooperation with the US. VMRO-DPMNE, the main opposition party, represents a pro-Russian line. The practice of the

Cold War, which arose especially in the Balkans as a result of the Ukraine Crisis, is increasing the political polarization in the country day by day. Both Bulgaria's veto of North Macedonia's membership in the union and the internal dynamics in the country weakens the belief in the European Union the country. Despite the favorable conjuncture created by the Ukraine Crisis for the European Union enlargement process, The European Union membership process of North Macedonia has come to a freezing point. Due to the political instability in Bulgaria, this process seems difficult to repair in the short term. This situation severely limits the room for maneuver of the ruling SDSM in both domestic and foreign policy. When we add the deepening economic crisis, the picture is not very encouraging for North Macedonia. It is a matter of curiosity how the government will cope with the 100% dependency on Russian natural gas and increasing inflation. North Macedonia is becoming more dependent on Serbia for food and it cannot produce an alternative to this situation. The Open Balkan Initiative, formed by the Western Balkan countries among themselves, cannot hide the fact of the frozen European Union membership process of North Macedonia.

The political atmosphere in North Macedonia led the main opposition VMRO-VPMNE to pursue more active policies. This alliance, which is known to have close relations with the Russian oligarchs and defines itself as a Christian Democrat, accelerated the calls for early elections and protest demonstrations with the self-confidence gained by its success in the local elections. Party officials, who hold the current government responsible for the current economic crisis and the situation in foreign policy, believe that the government is using the Ukraine crisis as an excuse. VMRO-DPMNE, which has become more visible both inside and outside with the weakening of the current power with the moves it has made, seems to have gained the upper hand in the opinion polls. Following the latest opinion poll conducted by Macedonian Center for International Cooperation (MCIC), VMRO-DPMNE has made such a difference in opinion polls against SDSM for the first time. In this opinion poll, VMRO-DPMNE's vote rate was 20.7%, while the ruling SDSM's vote rate remained at 14.6%. In the

picture reached in North Macedonia, there is a strong possibility that the protests led by the opposition will turn into acts of violence. Looking at the public opinion polls, it is seen that North Macedonia is on the verge of a political change. However, the effects of the said change will not be limited only to the domestic but will have regional and global consequences.

It is among the possible scenarios that the current government in the country will get closer to the USA as an alternative to the blocked European Union process. The Open Balkan Initiative, led by Serbia and covering Albania and North Macedonia, is openly supported by the United States. The special form of relationship that will be developed with the USA may result in new military demands for this country, just as in Albania and Kosovo. In the face of such a situation, it would undoubtedly face fierce opposition from the VMRO-DPMNE. Mass demonstrations and street movements could gain momentum and trigger ethnic fault lines in the country. As in Bosnia and Herzegovina, they will see this situation as an opportunity to increase their military presence in North Macedonia, especially in NATO and the USA. Türkiye's position in the region is extremely important for the stability of North Macedonia these days when the politics of North Macedonia are stuck on two poles on the axis of the European Union and Russia and the tension between the parties is increasing. Türkiye may be a third option for North Macedonia, especially with its active foreign policy in the region in recent years. The role undertaken in the Ukraine Crisis, the attitude shown by bringing the parties together in Bosnia and Herzegovina, and the relations that can be deepened simultaneously with two countries such as Serbia and Kosovo, which do not know each other diplomatically, can make Türkiye a diplomatic center of attraction. In addition, Türkiye's trade volume with the countries in the region is increasing day by day. In this context, Türkiye, which has the status of a Balkan country and a candidate country for the European Union, like the countries in the Open Balkan Initiative, can contribute to the economic and political stability of North Macedonia by taking initiatives to participate in this initiative in the coming period.